

SOKFÉLE.

46. Szám. Béts. Junius 7-dikén.

1833

Emlékeztető Jegyzetek.

J u n i u s.

5 Jun. — 1809. A' Kormány meg parantsolja a' Bétsi pénzváltóknak, hogy háromszor 24 óra alatt 5 millio forint kész pénzt teremtsenek elő, hogy a' Kormány minden jövedelem hiányában élelmet hozattathasson a' városba.

6 Jun. — 1792. Ferentz Koronázása Budán. — 1809. Bernadotte Marsall megérkezik Bétsbe 24 lovasoktól kísértetve szállását a' Burgban veszi, hadosztálya Magyar Országának tart. — Metternich megérkezik Eszterházi Pállal Párisból Bétsbe.

7 Jun. — 1608. Rudolf a' könyvek királya, átengedi Hazánkal Austriát 's Morvát Mátyásnak.

China (Tsína).

Országok és Nemzetek esmertetését ter esztő Tár (Magazin). Ez az ángoly folyóírás igen érdeklő jegyzeteket közöl Chináról, újabb időbeli útazók és missionáriusok írásaikból. — China sok tekintetben megérdemlené az Európaiak figyelmét; tsakhogy ettől a' titkolódzó néptől nagy mesterség valami keveset is kitanulni. Nehezíti még ezt különösen az is, hogy nyelveket, 's kivált írásokat, melly nem betűkből, hanem igéket, dolgokat 's a' t. jelelő ezer meg ezer képezeteből (figurákból) áll, nekünk Európaiaknak jól megtanulni szinte lehetetlen. — Óh pedig be sok jót lenetne tőlök tanulni! Az a' ditső öszvetartás, melly ezt a' roppant, 's most mintegy 150 milliom lélekkel rakott birodalmat *) több ezer esztendő olta fenntartja,

*) Itt tsak belső China értetődik. Mert az oltalma alatt álló szomszéd országokban, még ezenkívül 100 milliom lakosok vagynak.

követésre méltó például szolgálhatna minden más országok lakosainak a' föld kerekiségén. Mert China, ezen régi esmeretes igaz mondásnak: „Concordia res parvae crescunt, discordia vel maximae dilabuntur“ *) az első részével tartván, rettentő nagyságra tudott nevedezni, midőn mi az első részére nem ügyelvén; tapasztalásból, fájdalomunkra inkább a' második felét esmerjük. — Chinában ez előtt ezer esztendővel divatban volt már a' földművelés, diszlettek sok jeles és hasznos mesterségek, 's virágzott a' kereskedés. Bizonyossága annak, hogy már ez előtt 2000 esztendővel 300 mértföldnyi hosszúságú (20 lábnyi magas, és 5 lábnyi széles) kőfallyal kerítette el a' száraz föld felől birodalma határát a' szomszéd tatár nemzetek földjeitől, 's Mongol és Mantsu országoktól; belső kereskedésének könnyebbitésére pedig már ezer esztendővel ez előtt számtalan tsatornákat ásatott (mellyek között az úgy nevezett *tsászársatorna* 300 mértföldnyire folyja végig az országot. — A' nyomtatás, melly fára metszett képjelekkel ment véghez, régiség nálok. Illyen nyomtatás által 's többnyire mesékbe öltöztetett példák által magok a' tsászárok 's a' vérségekből származott első rangú mandarinok oktatták a' népet erköltsiségre, szorgalomra 's minden polgári virtusokra. Magokról mindent, jót rosszat kihirdettek 's ezt teszik máig is, külső népekről elégnék tartják megemlíteni, hogy a' világon vagynak. Antipodeseik Amerikában vagynak 's másutt is, kik más nemzetekről mindent az unalomig hirdetnek újságlevelaikben, magokról kéntelenek mélyen hallgatni. — Itt következik egy réges régi Chinai mesének fordítása nyelvünkre ángoly szerént.

*) Egység gyarapít mindent a' visszavonás ront;
Az szül nemzeteket: jaj de kivégg emez.

Chinai Mese.

Egy oroszán, hosszas útaztatása közben Európán keresztül, sokat látott hallott a' tudományokról, mesterségekről, 's módja vala kitanulni, hogy itt bizonyos rangbeli tanultak viselik a' legfőbb hivatalokat. Végre haza szabadulván, azon kiállott sok viszontagságok néminémű megjutalmaztatásául, mellyeket mint hadi fogoly idegen országokban szenvedett, hű népétől eldődei királyi székére emelteték. Fény és rang vette körül székét, 's a' hatalmasok száma figyelemmel várta fejedelmi parantsait. Ezen méltóságos helyhez nagy tettekre buzdítá a' ditső bojhost, 's azt hitte, hogy szeretett nemzete előtt jótétemények által kelletik szereznie halhatatlan ditsősséget. — Ehezképest nagy reményű plánjait (terveit), melyeket minden tanátsnoki örömtapsokkal fogadtak, kihirdetteté. Fényes jutalmak valának kitűzve, személyválogatás nélkül mind azoknak, kik magokat a' tudományoknak és mesterségeknek akármely nemében mások felett kitüntetnék. Kévs idő telt bele, 's im az állatok országa minden neméből számosan jelentek meg tökéletességre vitt tudományjokkal, 's a' mesterségekben tett ügyességekkel a' Sakk és az ő fényes udvari tisztsége előtt — remekelni. Elsőben is egy nagy tapasztalású medve lépe fel, mellynek a' trón jobbjá felől hely mutatódván, ott hol lengyelt, hol kozákokat tántzola. Hangos taps késéré a' köztetszést, és a' fő megelégedés jeléül ezen tisztváadász, mestersége doktorává nevezteték. Ezután a' Leopárd álla elő, 's a' hatalmasok erejének jussait minden teremtvényeken menydörgős harsogással hirdteté. A' trón körülvettjei fejhajtással igazlák Szólnokunk szavait, az alatt hogy az alant álló hallgatóság reszketett. Megpillantván a' hiúz szemű orátor ezen

érzések szembetűnő különbözését, fordítja beszédét, 's rettentő fogainak elvitsorításával igéri a' gyenge fegyvertelen és ártatlan állatoknak oltalmát — halál-
 kig. Vidámságra gerjesztő érzés futja el a' hallgatóság-
 got egy pillantatig. — Most előkullog jámbor alázatos
 lépésekkel a' róka. Mósolygva gúnyolódó artza, fon-
 tos előadásait előre hirdeti. Nyájas széllyel nézésével
 megbájol minden tátott száját szemet 's hegyzett fület.
 Kerek mondásokba remekül öszveszedett declamatio-
 jában, ékesszóllással megmutogatja tudós ábrázatjával
 's tagjai módos jártatásával, minden olyan régi állí-
 tások igazságát, 'mellyeket ma már senki sem hisz.
 Ámitó hangú beszéde hallgatóinak nagyobb részét el-
 szenderedésre, szunyókálásra készíti, 's mind ezek
 tudós szónokjoknak csak ezen borzasztó bérekeszté-
 sére riadnak fel: „Valaki pedig a' mondottakat, —
 különösen a' szárnyas állatok között, mellyek egyéba-
 ránt is olly könnyértelmű lebegő teremtmények, — nem
 hiszi, mind azokat üldözni és pusztítani nemcsak nem
 tilos, sőt kötelesség.“ — Nem állhatá meg a' kakas,
 hogy magát ezen szókra el ne kukorékolja: mondván:
 ugyan ébredjete fel már valahára! (Mély hallgatás.)
 — Lassú suhogással lebbene most elő a' trón zsámo-
 lyára egy tsalogány, elsőben is a' lombok között lap-
 pangva dalló fülemile „gyűj, gyűj, gyűj csak gyűj;
fütyre tanítalak itt“ nótáját, azután a' sárgarigó *flüa-
 reoióját*, majd ismét a' szüntelen magokról tsevegő
 szárnyasoknak, — a' babuknak *bu-bu-buk*-ját, a' kukuk
ku-ku-kuk-ját, 's kakadu *kakadu* szavát, szóval, min-
 den énekes szárnyas fütyörészését ámitolag tökéletesen
 utánnozván. Köztapsot nyert az ámitó utánnozás; 's
 nyomban kinevezteték a' tsalogány udvari énekesnek,
 szabadsága elvesztése mellett ugyan, de aranyos ka-
 litzkában, 's szabad kosztón. — De ki tudná itt, kivált

a' farktsóváló négylábúak ügyességeknél minden remekléseit elszámolni. Elég, hogy a' bojhos Szultán meglepetve a' birodalmában illy hirtelen elszaporodott tudós és ügyes mesterek bájló remekelése által; előre képzelte a' boldogságot, mellynek ebből alattvalóira háromlani kellétek, 's óhajtván országa lakóinak képzelt boldogságát örömmel szemlélni, elhatározza birtokainak beúntását. — Jaj de, — állatok teremője! minő látás! Akár merre fordult, mindenütt az a' szomorító tapasztalás verte le, hogy polgárjai még nyomorúbb állapotra jutottak e' tudós mesterségű felvi-gyázók alatt. A' róka még mesterségesebben 's könnyebben pusztítja kedvére a' szárnyasokat, a' farkas, barátság színe alatt, ölelgeti halálra az ártalan juhokat 's bárányokat, szóval, minden állat kegyetlenül gyakorolja tulajdon hasznára, 's mások megrontására tudománybeli ügyességével a' neki engedett hatalmat. — Ekkor tehát: bússult gerjedezésében, felindulván, a' következő hirdetményt intézé birodalma minden lakosához:

Látom, nem mind tudósokat
Kell a' népből mivelní;
Inkább több jó polgárokat
Taníttatni 's nevelni.

Mert im ez jóg (juss) tudó fővel
Még azt is állítja már;
Hogy az igaznak erővel
Nyakát törni sem nagy kár.

Sőt ügyészi vitatással
Megmutatja előre;
Hogy csak az élhet egymással
Békében, — a' ki dőre.

Ez a' róka ravaszságát
 Tudománnyal neveli;
 Hogy rangja 's éhe kórságát
 Könnyeben tömje teli.

Amaz ígér jövendőben
 Milliárd boldogságot;
 Tsak hogy ő itt ez időben
 Fejhesse a' világot.

Szóval tzeljok tudásokat
 Mind tsak arra fordítani;
 Hogy lehet állat társokat
 Megtsalni 's nyomoritni.

'S mivel látom, szellemetek
 Arra kezdett fajulni,
 Hogy ti tsak könnyen éljetez,
 Menjen bár más koldulni:

Azért mától fogva nálunk
 Sok illy tudós helyette,
 Ha több jó polgárt találunk,
 Tapasztalásom tette.

Nemki Demit.

Némelly szembetünő Előzetek.

Minden dologhoz kívántatik valamely előkészület, vagy előzet, melly által az ember mint egy útba igazítva, bátrabban, nyugodtabban, 's akadály nélkül folytatja kezdett dolgait; ezen előkészület olly hathatós, és múlhatatlan szokássá válik utóbb, hogy nélküle majd tsak nem lehetetlen, az utánna szokott foglalatosságnak, munkának, vagy akárminek is következni, p. o.

Melly gyorsasággal szolgál a' boltos legény portékáinak előmutatásával, 's azoknak véghetetlen ditséretével, ha mindenek előtt kezeit öszve dörzsölheti?

Mennyivel bátrabban ül fel a' félénk lovag déltzeg paripájára, ha azt előbbi hízeltkedő simogatásaival végig tapogatta?

Melly ügyes reménnyel halad tovább a' már soká hijában fáradott vadász, ha ártatlan nyúljának nyomdokira talál?

Melly el szánva dolgozik a' szegény paraszt ember, ha meg köpvén tenyerét, azután szoritja kemény markába eszközét?

Melly egyenes komorsággal fedd a' Tisztviselő, ha pipájára gyújtván, előbb egy hangosat köhenthet?

Melly nyugodtan lép be a' látogató a' szoba ajtaján, ha kopogtatására ezen kedves szót nyeri válaszul „szabad,“ és melly készen fogadtatik?

Mitsoda elragadtatással szól azon szónok, ki mondani valóját már néhány héttel előbb meg tanulta?

Melly hasznos, és az emberi nemzetnek szükséges tanítást adhat az olly férjfiú, ki előbb az illy nagyra meg kívántató tehetséget magának meg szerezte?

Mint öli magát országunk oskoláiban, a' nyiltabb világ tágos ösmeretségében tapasztalatlan tanítóink által tzelatlanul nevelt Ifju pályájának nagyobb léptésőin, a' neki előre készített veszedelembe? minthogy ezeknek vonzó minéműsége előtte nem kifejtve, — tsak tilalmazva volt!

Melly kellemetes enyelgéssel önti vágyjal tele ömledező érzékeny szerelmét az ösmérkedő pár? ha előbb szemeik tetszető katingatásaikkal egymást meg bájolák?

Melly kész mesterséggel iparkodnak a' fürge Tzi-

gányok nótát a' tántzó lába alá vonni, ha már előbb
 öszve hangoztaták?

Melly büszkén, delien, és hátran tántzol a' kar-
 tsú Magyar Leventa, ha előbbi kényes mozgással a'
 hegedős ügyes fogásait, sarkantyúja pengésével tisztán
 ki verheti?

Hát a' Németnek nem kellemetesbb e' keringője,
 ha tulajdon szellemében, minekelötte a' tántzot el
 kezdi, egy szörnyet tobakol?

Ezen, — 's még több illy forma elő készültek
 valóban úgy szokássá, és szükségessé váltak, hogy
 ezek nélkül, vagy a' látó, és halgató esik tsudálko-
 zásba, a' hirtelen, és véletlen való meg lépés által;
 vagy a' meg lepő maga magát zavarba hozván, kezdett
 útján szerentsével előre nem haladhat.

Megfejtése a' Mágicus □ rajznak.

A' tudós mindent öszve vesz,
 A' mi vólt, van, és a' mi lesz.

1.	15.	14.	4.
12.	6.	7.	9.
8.	10.	11.	5.
13.	3.	2.	16.

R e j t e t t s z ó.

Fa - ivadék, és név jele
 Egy hős scythia törzsöknek;
 Négy elsője viszszafele
 Uri Tzímje épp - ennek
 Mester leszsz a' többi rész
 'S töle ered az egész.

Megfejtés a' 45. számban: Tsepp - Pest.